

PROJECTE ROSSINYOL

Fundació Servei Solidari

Barcelona

EXPERIÈNCIES D'OPORTUNITATS EDUCATIVES

EDUCACIÓ
360
A TEMPS COMPLET

1ª edició: febrer 2018

Edició: Fundació Jaume Bofill

Autoria: Clàudia Vallvé, Claudia Viñas - Xarxa de consultors

Disseny i maquetació: Xevi Riera - clou.cat

Copyright: Fundació Jaume Bofill

Reconeixement – Compartir igual (by-sa) – Internacional:

Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades, la distribució de les quals cal fer-se amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

PROJECTE ROSSINYOL FUNDACIÓ SERVEI SOLIDARI

INFORMACIÓ BÀSICA

Descripció sintètica de l'experiència

Projecte de mentoria de la Fundació Educació Solidària enfocat en el lleure entre estudiants universitaris o de grau superior voluntaris i nois i noies de barris de Barcelona amb una elevada taxa de fracàs escolar així com altres dificultats socials. Les accions es concreten en l'acompanyament d'aquests nois i noies en activitats socials, culturals i educatives de l'entorn 1 cop a la setmana en horari no lectiu.

Àmbit educació a temps complet

- ☐ Enriquiment temps lectiu
- ☐ Integració temps no lectiu
- ☒ Connexió escola-entorn
- ☒ Innovació educativa

Àmbit territorial

- ☒ Municipi
- ☐ Àmbit supramunicipal

Nivell educatiu

- ☐ Educació infantil (0 - 2 anys)
- ☐ Educació primària primer cicle (3 - 6 anys)
- ☐ Educació primària segon cicle (6 - 11 anys)
- ☒ ESO (12 - 15 anys)
- ☐ Formació post-obligatòria (> 16 anys)
- ☐ Formació d'adults

DESCRIPCIÓ

Principals característiques

El **Projecte Rossinyol** és un **projecte de mentoria en l'àmbit del lleure** liderat per la Fundació Educació Solidària amb col·laboració del Departament d'Interculturalitat de l'Ajuntament de Barcelona en què s'ofereix un l'acompanyament en horari no lectiu una tarda a la setmana d'un jove universitari o de cicle superior a un infant o jove de 6è de primària a 2n d'ESO amb dificultats socials i risc de fracàs escolar. Aquest acompanyament es cristal·litza en el que s'anomena **parelles Rossinyol**.

L'**objectiu general** del projecte és compensar les desigualtats socials i educatives dels infants i joves mitjançant activitats de lleure que amplii el seu capital social i cultural.

Com a **objectius específics**, s'identifiquen:

- Obrir un espai **d'acompanyament afectiu i emocional** pels infants i joves
- Oferir als infants i joves un **referent positiu** mitjançant la figura del mentor
- Donar a conèixer als infants i joves els **recursos de l'entorn**

Els **agents educatius** clau del programa són: els mentors i mentores, la Fundació Servei Solidari, el Departament d'Interculturalitat de l'Ajuntament de Barcelona, els centres educatius, a través de la figura dels referents de centre i les universitats (Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat de Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, i la Universitat Ramon Llull).

L'**organització del programa** es fa a través de les tècniques del districte de l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona que identifiquen els centres educatius amb el perfil d'alumnat susceptible de participar en el projecte. Actualment el projecte està implantat a 12 escoles de Barcelona amb un total de 52 parelles Rossinyol.

El **perfil dels destinataris** del servei són nois i noies de 6è de primària a 2n d'ESO amb un context de dificultats socio-econòmiques. Es tracta d'infants i joves que no participen de moltes activitats extraescolars, amb famílies poc compromeses en el seu procés educatiu, que tenen un capital cultural baix, que presenten dificultats amb la llengua catalana i/o castellana, amb dificultats de relació amb els seus iguals, amb un baix interès per a continuar els estudis i als quals els manquen referents positius en el seu entorn proper.

El **perfil dels mentors i mentores** és el de joves universitaris o de grau superior de qual-sevol àmbit formatiu d'entre 18 i 27 anys amb gran interès en la infància i l'adolescència i amb capacitat de relació, empatia i assertivitat.

Procés d'implementació

El Projecte Rossinyol és fruit de la **inspiració** del projecte *Perach* a Israel, creat a mitjans dels anys 70 amb el disseny d'un programa nacional de mentoria per a joves nouvinguts. Des d'aquest projecte es va crear als anys 90 el *Nightingaleproject* que es va iniciar a la Universitat de Malmö, Suècia, i es va anar estenent pels països nòrdics i altres països europeus fins arribar a Catalunya fa 10 anys a la Universitat de Girona.

La Fundació Educació Solidària ha replicat el model del Projecte Rossinyol de la Universitat de Girona adaptant-lo a les característiques i necessitats específiques de la ciutat de Barcelona. Concretament, la iniciativa a la ciutat comtal va néixer de la **demanda** de l'Escola Mestre Morera de Nou Barris. Aquesta escola, amb una elevada taxa d'alumnat nouvingut, va conèixer el projecte arran d'unes jornades a la Universitat de Girona i van demanar a la Generalitat implantar el projecte a Barcelona. Des de la Generalitat es va encarregar la gestió del projecte a una entitat social, la Fundació Educació Solidària, amb l'objectiu que fes de coordinador i agent intermediari entre escoles i universitats.

Així, mateix, el Projecte Rossinyol a Barcelona va començar a implementar-se l'any 2010. Durant els 2 primers anys es va iniciar el projecte a l'escola Mestre Morera i l'Institut Picaso de Nou Barris i en els anys següents es va anar estenent a altres districtes de la ciutat, fins arribar a estar present, l'any 2017, a 12 centres educatius de 3 districtes: Nou Barris, Sants-Montjuïc i Ciutat Vella i amb la col·laboració de 5 universitats.

Funcionament del Programa

Les **activitats de mentoria** del projecte Rossinyol es posen en marxa el mes d'Octubre fins al mes de Maig. Es tracta d'un projecte de voluntariat de llarga durada, ja que es considera que l'experiència comença a ser significativa a partir dels 6 mesos.

Prèviament a la posta en marxa de les activitats de mentoria, les persones tècniques del districte de l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona fan una proposta a la Fundació Servei Solidari sobre els centres amb un **perfil d'alumnat susceptible de participar en el projecte**. En aquest moment la Fundació Servei Solidari es posa en contacte amb els centres educatius i fan una reunió en què s'exposa el projecte: el funcionament, calendari i grau d'implicació del centre. Un cop l'escola o l'institut accepten el projecte es comença el procés de selecció de l'alumnat. Aquesta selecció la realitza la tècnica d'inserció social o la psicopedagoga del centre juntament amb els tutors.

Paral·lelament, la Fundació Servei Solidari emprèn el procés de **cerca de voluntaris**. Aquesta cerca comença amb la difusió del projecte a través de les universitats amb qui tenen conveni, xarxes socials, cartells i el boca-orella. Posteriorment es realitzen xerrades informatives o s'explica el projecte en profunditat i finalment, es fa la selecció a través d'una entrevista personal en què s'analitza el perfil del voluntari i s'estableixen les condicions i compromisos de participació.

Un cop identificats els infants i joves i els voluntaris universitaris i de grau superior, la Fundació Servei Solidari **crea les parelles** a partir de la fitxa de cada infant: en què s'exposen els interessos i necessitats de l'infant o jove i el perfil del mentor/a més adequat.

A inici de curs, es realitza una **fiesta inicial** per a que mentor, infant o jove i la seva família facin el primer contacte. En aquesta reunió cadascú signa un acord en què es comprometen a quedar un cop a la setmana i s'estableix com es farà la gestió: el lloc on es quedarà i recollirà a l'infant o jove, entre d'altres.

L'**activitat de mentoria** es comença a realitzar al mes d'Octubre un cop a la setmana en horari no lectiu i té una durada de 3 hores. El tipus d'activitat que realitzen jove i mentor són d'allò més variades. No hi ha un catàleg o activitats definides que els mentors hagin de realitzar amb els joves. No obstant això, una de les condicions que s'estableix és que siguin activitats culturals, de lleure, a través de les quals l'infant o jove tingui l'oportunitat de conèixer l'entorn i enriquir-se de l'experiència compartida amb el mentor/a. L'única activitat que s'estableix com a obligatòria és la visita a la Universitat o Centre Formatiu del voluntari, en què l'infant o jove coneix un tipus d'espai en què podria realitzar estudis postobligatoris.

A més, la Fundació Servei Solidari suggereix o fa difusió als mentors d'activitats que poden realitzar: els informa d'entitats d'oci i socials de l'entorn amb qui tenen preus especials i d'activitats de barri. La coordinadora del programa realitza alhora el seguiment del tipus d'activitats que realitzen les parelles Rossinyol, per tal de garantir la qualitat i enriquiment socio-educatiu de l'experiència.

Paral·lelament a les activitats, els mentors i mentores realitzen, a més, **3 formacions al llarg del curs**.

- En la **formació inicial** es treballa el **desenvolupament emocional de l'infant i l'adolescent, la competència intercultural, la gestió de límits i el treball de casos**. Aquestes línies de treball s'aborden per tal de proveir als mentors que no són experts en educació, dels recursos i eines per a desenvolupar el rol de mentoria.
- La **formació de meitat de curs** es dissenya entorn una temàtica concreta: la gestió emocional, la sexualitat, la violència de gènere, etc. Paral·lelament a aquesta formació es realitza una **trobada d'intercanvi d'experiències** en què els mentors expressen els problemes o dificultats amb els que es troben, exposen casos d'èxit i s'estableix un espai de diàleg i de compartir experiències.
- La **formació de final de curs** és aquella en la que es prepara el comiat. Es realitza un mes i mig abans d'acabar el projecte per tal d'**acompanyar al mentor i al jove en el procés de finalització**. Tot i que molts mentors i joves mantenen la relació posteriorment al projecte, la Fundació considera important treballar la part del comiat i finalització de les trobades setmanals del projecte.

Agents implicats

L'**ens impulsor** del projecte ha estat des dels seus inicis la **Fundació Servei Solidari**, arran de la demanda de l'Escola de Nou Barris, que va ser canalitzada a través de l'Ajuntament de Barcelona. El projecte està coorganitzat amb el **departament d'interculturalitat de l'Ajuntament**, i amb estreta col·laboració amb els centres educatius i les Universitats amb qui han establert conveni.

Els **agents claus** que garanteixen l'articulació de tota l'estructura i funcionament del projec-

te són:

- Les **persones tècniques del districte de l'Àrea d'Educació**: que tenen el rol de fer la tria de centres educatius amb necessitats específiques per a la participació en el projecte.
- La **tècnica d'inserció social o psicopedagoga del centre educatiu**: és la figura referent del centre educatiu. Les seves funcions són la selecció, juntament amb els tutors, de l'alumnat amb més necessitat de participar en el projecte i el seguiment dels infants i joves a través de la interlocució amb els tutors i amb la coordinadora del programa de la Fundació Servei Solidari.
- La **coordinadora del programa de la Fundació**: és la que articula la gestió dels voluntaris, la interlocució amb els referents dels centres educatius i du a terme el seguiment integral del programa.
- Els **mentors i mentores**: són estudiants universitaris o de cicle superior de qualsevol universitat o centre formatiu, s'hagi establert conveni o no, amb un perfil formatiu divers, fet que atorga una àmplia la riquesa quant a referents positius i futurs itineraris formatius per als infants i joves mentorats.

Quant a **coordinació dels agents**, la coordinadora del programa de la Fundació realitza un seguiment setmanal amb els mentors i mentores en què es fa un recull de la trobada a través d'un document en què exposen el tipus d'activitat que han realitzat i la valoració de la trobada. Aquest seguiment continuat permet la detecció de qualsevol incidència que pugui ocórrer. Pel que fa a la coordinació amb les escoles i instituts, aquesta es realitza a través dels protocols de seguiment establerts, amb reunions presencials a l'escola a inici de curs i a final de cada trimestre amb la persona referent del centre.

Mecanismes per garantir l'equitat

El principal objectiu del programa és **compensar les desigualtats socials i educatives** d'infants i joves prenent com a focus l'àmbit del lleure prenent com a eixos bàsics la importància dels referents positius i el coneixement de l'entorn.

El projecte està dissenyat per a infants i joves que tenen famílies amb una situació socio-econòmica desfavorida, amb baix capital cultural, dificultats amb la llengua catalana o castellana, entre d'altres. El projecte estableix per a cada escola, de mitjana, 5 parelles Rossinyol. Quan els centres educatius entren el projecte comencen amb 3 i el nombre s'amplia fins a 5. Tot i que alguns centres educatius facin la demanda de més mentors/es, la Fundació Servei Solidari, d'acord amb els recursos de què disposa, aposta per distribuir els mentors per més escoles i instituts, i així **democratitzar el servei en el territori**.

Per a la realització de les activitats de lleure, culturals de l'entorn la Fundació dona al mentor 150 euros de diners de butxaca per a tot el curs. El mentor/a és l'encarregada de la gestió i justificació de les despeses un cop al trimestre. Un dels elements que la Fundació promou especialment entre els mentors/es és la importància de realitzar **activitats gratuïtes o semi gratuïtes**, de manera que es pugui **garantir a l'infant o jove una continuïtat en la realització d'aquelles activitats amb independència a la vinculació en el projecte**, es fomenti que l'infant o jove conegui l'oferta cultural de la ciutat i, alhora, contribueixi a que la relació entre mentor i mentorat no esdevingui una relació utilitària.

Quant a **fons de finançament**, el projecte està finançat, en la seva majoria, pel departament d'interculturalitat de l'Ajuntament de Barcelona. Compta, alhora, amb subvencions de la Generalitat i de la Diputació de Barcelona, i subvencions variables d'altres fundacions en funció de l'any. Pel que fa a les noves escoles adscrites estan essent finançades íntegrament pel Consorci d'Educació de Barcelona.

Fortaleses, debilitats i reptes de futur del model

El Projecte Rossinyol a través de les accions d'acompanyament i realització d'activitats socio-culturals i de lleure promou unes dinàmiques que tenen uns grans efectes vinculats a l'èxit educatiu dels infants i joves.

La participació en el projecte presenta **beneficis** principalment per:

- Els **mentorats i mentorades**. Els infants i joves que participen del projecte presenten beneficis com l'augment del capital social, la reformulació de les expectatives formatives i/o professionals de l'infant, l'estímul pel desig de l'aprenentatge, l'interès per la cultura, i sobretot, la millora en el seu desenvolupament emocional, que es concreta en la millora de l'autoestima, la confiança i la seguretat en sí mateix a través de l'establiment d'un vincle íntim amb el mentor/a.
- Els **mentors i mentores**. Els beneficis per als estudiants mentors es concreten en la millora de la competència intercultural, a la sensibilització sobre altres realitats i problemàtiques socials de l'entorn, i en la millora de la capacitat relacional i comunicativa.
- Les **famílies**. En especial, el focus es posa en el canvi de mirada que experimenten les famílies respecte els seus fills que, en participar en el projecte, els veuen més autònoms i responsables, i contribueix, en suma, a una millora de la relació familiar.

Quant a principals **elements de millora i reptes de futur del projecte**, s'identifiquen:

La implicació de les famílies en el projecte. En el moment present les famílies tenen poc pes en el projecte i es limiten a ser agents beneficiaris indirectes. Segons els informes d'avaluació realitzats, les parelles Rossinyol que funcionen millor són aquelles en què les famílies dels infants i joves s'impliquen més en el projecte. Davant d'això, i del potencial d'un dels agents clau com és la família en l'acompanyament de l'infant o jove, s'estan pensant fórmules per estimular la seva major participació, tot promovent que sentin el projecte com a propi.

L'ampliació del projecte a nivell de territori. Es busca que el projecte es democratitzi i arribi a més barris que en tinguin necessitat. Actualment, la Fundació Servei Solidari està treballant amb l'Ajuntament de Sant Adrià i buscant finançament per a encetar el projecte en aquesta territori.

No obstant això, el creixement que s'espera i s'obre el que s'està treballant en el projecte implica una **major dedicació horària i de personal, que la Fundació Servei Solidari hauria d'emprendre per a garantir el bon funcionament del projecte**. Tal i com exposa la seva coordinadora, el focus està en la disponibilitat dels professionals de la Fundació per a fer el seguiment del projecte amb els centres educatius.

En relació a la importància del **seguiment des dels centres educatius**, la Fundació Servei Solidari identifica certes dificultats de les escoles i instituts a nivell de detecció i comunicació de les incidències que ocorren. Molts centres educatius estan saturats en el seu dia a dia i manquen de la disponibilitat de temps per a fer un seguiment més proper i diari del projecte. Davant d'aquest escenari, la Fundació afirma la necessitat de distribuir la responsabilitat i tasques de seguiment en el centre entre el referent i els tutors dels infants i joves.

El darrer element per susceptible de millora del projecte guarda relació amb **la captació dels mentors/es**. El procés de difusió i selecció dels joves estudiants es fa durant el més de Setembre, època crítica per als joves universitaris i de grau superior que tot just comencen a preparar el seu curs. Així mateix, el fet de no disposar d'un gran gruix de joves voluntaris porta a la Fundació a no tenir d'un gran marge de maniobra a l'hora de seleccionar els mentors/es, de manera que han d'ampliar el filtre i establir criteris més flexibles per tal de garantir la participació del nombre de mentors que es requereixen.

MÉS INFORMACIÓ:

Persona responsable del Programa:

Nerea Arechaga.

Coordinadora del Projecte Mentoria Rossinyol de la Fundació Servei Solidari

Carrer de Sant Antoni Abat, 61, Barcelona

nerea.arechaga@serveisolidari.org

Espai web del Programa:

<http://serveisolidari.org/ca/quefem/MENTORIA/ROSSINYOL/>